

OBSAH

Úvod

I/ BOHOVÉ A HRDINOVÉ

Starověké orientální literatury

- Mýty
Mýty starověké Mezopotámie: /13
Atrachasis /13
Epos o Gilgamešovi /15
Hebrejská literatura: /18
Bible – Starý zákon /18
Ivan Olbracht: Čtení z Biblí kralické /18
Bible svatá: Kniha Samuelova první /19
Jiří Voskovec – Jan Werich: David a Goliáš /20

Antická řecká literatura

- Epika:
Homér: Ilias /21
Odyssea /23
James Joyce: Odysseus /25
Lyrika:
Sapfó: Ze zlomků Sapfínych písní /26
Anakreon z Teu: Písně /26
Tragédie:
Sofokles: Král Oidipus /27

Latinská římská literatura

- Publius Ovidius Naso: Listy milostné /28
Proměny: Europe /33
Albert Camus: Mýtus o Sisypovi /34

II/ SLOVESNÁ KULTURA STŘEDOVĚKÉ KŘESŤANSKÉ JEDNOTY

Křesťanství a jeho ideologie

- Bible – Nový zákon /37
Evangelium sv. Jana: Prolog /37
Ježíš a cizoložnice /38
Ježíš před Pilátem /38
Karel Čapek: Pilátovo krédo /38
Evangelium sv. Matouše: Výměch vojáků /39
Ukřižování /40
Ježíšova smrt /40
Jan Zahradníček: Uctívání kříže /40
Václav Havel: Život /43
Aurelius Augustinus: Vyznání /43
Pierre Abélard: Historie Abélardova utrpení /44
Dopisy lásky /45

Staroslověnské písemnictví a latinská literatura doby románské

- Proglas /47
Legends: Život Konstantina – Cyrila /48
Život svatého Václava /49
Život a umučení sv. Václava a jeho babičky sv. Ludmily (Kristiánova legenda) /51

Kronika:

Kosmas: Kronika česká /52

Píseň:

Hospodine, pomiluj ny /53

Svatý Václave /53

Karel Toman: Září /54

František Halas: Praze /54

Evropská hrdinská epika a dvorská lyrika

Epika:

Píseň o Rolandovi /55

Lyrika:

Guillem de Peitieu: Kéž každý ví /58

Raimbautz de Vaqueiras: Paní, ve mně srdce sténá /59

Česká veršovaná epika

Světská epika:

Alexandreida /60

Dalimilova kronika /62

Vyvrcholení gotické slovesné kultury v Čechách

Duchovní epika:

Legenda o sv. Kateřině /63

Milostná lyrika:

Slovce M /65

Dřevo se listem odievá /66

František Hrubín: Dřevo se listem odívá /67

Žákovská poezie:

Píseň veselé chudiny /68

Podkoní a žák /69

Satiry:

Desatero kázanie božie: Sedmé kázanie /70

Drama:

Mastičkář /71

III/ ČESKÁ LITERATURA 15. STOLETÍ OBRAZEM KRIZE STŘEDOVĚKÉ SPOLEČNOSTI

Mistr Jan Hus

Postila /73

Univerzitě pražské /74

Husitská literatura

Ktož jsú boží bojovníci (75)

Petr Chelčický a jednota bratrská

Petr Chelčický: Sieť viery pravé /76

IV/ UMĚLECKÝ IDEÁL ROZVITÉHO LIDSTVÍ

(Evropský humanismus a renesance)

Předchůdci renesančního cítění v Itálii a ve Francii

Literatura italská:

František z Assisi: Píseň tvorstva /78

Dante Alighieri: Božská komedie /79

Francesco Petrarca: Sonety Lauře: /82

Už mlčí vítr, nebesa i zem /82

Ty zlaté vlasy, co tak sladce vlály /83

Giovanni Boccaccio: Dekameron /83

Literatura francouzská:

Francois Villon: Balada, kterou Villon napsal léta páně 1458 na námět, jež u svého dvora v Blois určil vévoda orleánský /85

Dvojbalada o bláznovství v lásce /86

Balada závěrečná /86
Epitaf /87

Renaissance a humanismus v jižní a západní Evropě

Literatura španělská:

Miguel de Cervantes y Saavedra: Důmyslný rytřif don Quijote de la Mancha /87
František Halas: Don Quijot bojující /91

Literatura francouzská:

François Rabelais: Gargantua a Pantagruel /91
Michel de Montaigne: Umění žít /93

Literatura anglická:

Jan Werich: Dopis Shakespearovi /94
William Shakespeare: Hamlet /95
Romeo a Julie /97

Literatura nizozemská:

Erasmus Rotterdamský: Chvála bláznivosti /99

VI/ LITERATURA MĚŠŤANSKÉHO HUMANISMU V NAŠICH ZEMÍCH

Humanismus v Čechách

Jan Campanus Vodňanský: Žalozpěv na smrt Mistra Daniela z Veleslavína /101
Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic: Putování aneb cesta z království Českého do města Benátek, odtud po moři do země Svaté, země Judské a dále do Egypta /102

Vzdělávací ráz měšťanské literatury

Jan Blahoslav: Filipika proti misomusům /103
Václav Hájek z Libočan: Kronika česká /104

Jan Amos Komenský

Jan Amos Komenský: Labyrint světa a ráj srdce /104

VI/ SLOVESNÁ TVORBA BAROKNÍ ROZPOLCENOSTI

Evropské baroko

Literatura španělská:

Tereza z Ávily: Pohnutkou k tomu, bych tě milovala /107
Jan z Kříže: Vstoupil jsem a nevím kam /108
Luis de Góngora: Na slunci česala si Cloris zlaté vlasy /109

Oficiální literatura českého baroka

Duchovní poezie:

Bedřich Bridel: Co Bůh? Člověk? /109
Adam Václav Míchna z Otradovic: Česká mariánská muzika /110

Lidová a pololidová slovesnost

Poezie:

Lidová píseň: Co to máš, děvečko /111
Sluníčko za hory zachází /112
Osířelo dítě /112

Kazatelství:

Kázání dvojí pohřební nad otcem a synem /113

VII/ LITERÁRNÍ TVORBA IDEÁLU ŽIVOTNÍ VYROVNANOSTI

(Klasicismus)

Klasicistická tragédie a komedie

Francouzský klasicismus:

Pierre Corneille: Cid /114
Molière: Misanthrop /116

Osvícenství

Literatura francouzská:

- Denis Diderot: Jakub fatalista a jeho pán /117
 Milan Kundera: Jakub a jeho pán /118
 Voltaire: Candide /119
 Literatura anglická:
 Jonathan Swift: Gulliverovy cesty /120
 Literatura italská:
 Carlo Goldoni: Sluha dvou pánů /122

VIII/ OD OSVÍCENSKÉHO KLASICISMU K SENTIMENTALISMU (Začátky národního obrození)

Problematika a ráz národního obrození

- Jakub Jan Ryba: Hej mistře, vstaň bystře: Kyrie /124
 Gloria /125

Obrozenské dějepisectví a jazykověda

- Josef Dobrovský: Česká literatura na rok 1779 /125
 Předběžná odpověď na útoky pana V. S. v Archívu v č. 64 z 28. května 1824
 (O Libušině soudu) /126

Vzdělávací a lidovýchovná próza

- Alois Jirásek: Česká expedice /126

Začátky novočeské poezie

- Antonín Jaroslav Puchmajer: Mlíkařka /128

IX/ KE ZDROJŮM CITOVOSTI (Evropský preromantismus)

Kult přirozeného člověka, dávnověku a přírody

- Francois-René de Chateaubriand: Atala aneb Láska dvou divochů v pustině /129

Od Rousseaua ke Goethovi

Literatura francouzská:

- Jean-Jacques Rousseau: Julie aneb Nová Heloisa /130
 Antoine-Francois Prévost: Příběh rytíře des Grieue a Manon Lescaut /131
 Vítězslav Nezval: Manon Lescaut /133

Literatura anglická:

- Laurence Sterne: Život a názory blahorodého pána Tristrama Shandyho /134

Literatura německá:

- Johann Wolfgang Goethe: Utrpení mladého Werthera /136
 Faust /137

- Václav Havel: Pokoušení /138

X/ VZNIK UMĚLECKY NÁROČNÉ LITERATURY (Národní obrození ve dvacátých letech)

Dovršení jazykového obrození

- Josef Jungmann: O jazyku českém – Rozmlouvání první /140

Ideál hrdinského dávnověku (Rukopisy)

- Rukopis královédvorský: Čestmír a Vlaslav /141
 Skřivánek /142
 Opuštěná /142

- Jan Gebauer: Poučení o padělaných rukopisích Královédvorském a Zelenohorském /142

Obraz minulosti posilou národního vědomí

- František Palacký: Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě /143

Slovanská myšlenka ve vědě a v poezii

- Jan Kollár: Slávy dcera /144

Sblížení poezie s lidovou slovesností

- František Ladislav Čelakovský: Ohlas písní ruských: Bohatýr Muromec /145
 Ohlas písní českých: Toman a lesní panna /146

Divadlo ve dvacátých letech

Václav Kliment Klicpera: Veselohra na mostě /148

XI/ ROMANTICKÁ REVOLTA PROTI ROZUMU A ŘÁDU

(Evropský romantismus)

Německý romantismus

Novalis: Jindřich z Ofterdingu /152

Johann Wolfgang Goethe: Král duchů /154

Romantismus v Anglii

George Gordon Byron: Dnes dovršuji třicátý šestý rok života /155

Chillonský vězeň /155

Romantismus ve Francii

Victor Hugo: Chrám Matky Boží v Paříži /156

Stendhal: Červený a černý /160

Romantismus ruský

Alexandr Sergejevič Puškin: Evžen Oněgin /164

Romantismus polský

Adam Mickiewicz: Konrád Wallenrod /166

XIII/ MEZI IDYLIČNOSTÍ A SPOLEČENSKOU REVOLTOU

(Česká literatura v letech třicátých a čtyřicátých)

Máchův subjektivní romantismus

Karel Hynek Mácha: Neznámé dívce /170

Máj /170

Tylovo úsilí o výchovu národní společnosti

Josef Kajetán Tyl: Strakonický dudák aneb Hody divých žen /174

Erbenův nadosobní řád

Karel Jaromír Erben: Kytice z pověstí národních: Svatební košile /175

Slovenská jazyková odlika a básníci školy Štúrovy

Ludovít Štúr: Nárečia slovenskua alebo Potreba písania v tomto nárečí /179

Andrej Sládkovič: Detvan /179

Ján Botto: Smrť Jánošíkova /181

XIII/ MEZI DEMOKRATICKÝM RADIKALISMEM A SOCIÁLNÍ UTOPIÍ

Mladé Německo a Francie

Heinrich Heine: Kniha písní: Lorelei /183

Otázky /184

Nové básně: Když cítím nejsladší mé štěstí /184

Krásné množství kyprých údů /184

George Sandová: Malá Fadetka /185

Gogol

Nikolaj Vasiljevič Gogol: Revizor /186

Havlíček a Němcová

Karel Havlíček Borovský: Epigramy /189

Tyrolské elegie /190

Křest svatého Vladimíra /191

Václav Bolemlr Nebeský: Padněš /192

Božena Němcová: Babička /192

Pohorská vesnice /195

XIV/ LITERATURA DEMOKRATICKÝCH A NÁRODNÍCH IDEÁLŮ

Podmínky literárního života v šedesátých a sedmdesátých letech

Máj, jarní almanach na rok 1858: úvodní báseň /197

Karel Sabina: Prodaná nevěsta /198

Generace májovců: Hálek, Světlá, Arbes, Neruda

- Vítězslav Hálek: Večerní písně: Tvé oko krásné jezero /200
Nedobře lidem bez zpěvu /200
Kdo v zlaté struny zahrát zná /200
Nekamenujte proroky /200
V přírodě: Napadly písně v duši mou /200
Na statku a v chaloupce /201
Fejton: Gogola hledám /202
- Karolina Světlá: Vesnický román /203
- Jakub Arbes: Newtonův mozek /204
- Jan Neruda: Hřbitovní kvítí: Na vršku dům stál bláznů /206
Knihy veršů: Vším jsem byl rád! /206
Písně kosmické: Ty věčné hlasy proroků /207
Balady a romance: Balada o duši Karla Borovského /207
Romance štedrovečerní /208
Balada stará – stará! /209
- Prosté motivy: Jarní /209
Letní /210
Zimní /210
- Kniha epigramů: Smutná bilance /210
Zpěvy páteční: Láska /210
Fejton: Výlet do kraje bídy /211
Povídky malostranské: U tří lilí /211

XV/ LITERATURA NÁRODNÍCH A VŠELIDSKÝCH IDEÁLŮ (Česká literatura od poloviny sedmdesátých let)

Tvorba Svatopluka Čecha

- Svatopluk Čech: Jitřní písně: Nevěřme nikomu /213
Dostí nás /213
Písně otroka /214

Historická beletrie

- Alois Jirásek: Proti všem /215
Zikmund Wintř: V pasti /216

Mezi domovem a světem cizích kultur – lumírovci

- Josef Václav Sládek: Básně: Jen usni tiše /220
Jiskry na moři: V tísni /220
Je proti nám, kdo není s námi /220
Na prahu ráje: Bílá hora /220
Selské písně a české znělky: Tři rody u nás platí jen /221
Polní cestou /221
- Sluncem a stínem: U bran štěstí /221
- Jaroslav Vrchlický: Duch a svět: Pan /222
Sfinx: Děti XIX. věku /222
Dojmy a rozmary: Zavírám oči, tma se na mne řítí /223
Mně v hloubi srdce vždycky láska zpívá /223
- Eklogy a písně: Tak mám tebe plnou duši /223
Zlatý prach: Jsou bolesti /223
Dni a noci: Poetika lásky /224
Okna v bouři: Za trochu lásky... /224
Kniha sudiček: Lidské štěstí /224
Poslední sonety samotáře: Na konci století /224
Tiché kroky: Ublížilas, lásko /225
Zaváté stezky: Píseň /225
Sobě na hrob /225

XVII/ LITERÁRNÍ TVORBA KRITICKÉHO OBRAZU SPOLEČNOSTI
(*Realismus v evropských literaturách*)

Realismus francouzský

Honoré de Balzac: Otec Goriot /226
Gustave Flaubert: Paní Bovaryová /227

Realismus anglický

Charles Dickens: Kronika Pickwickova klubu /229

Realismus ruský

Lev Nikolajevič Tolstoj: Kreutzerova sonáta /232
Fjodor Michajlovič Dostojevskij: Zločin a trest /234

XVIII/ NÁSTUP REALISMU V ČESKÉ LITERATUŘE

Vědecký realismus a přehodnocování národních ideálů

Tomáš Garrigue Masaryk: Česká otázka /236

Vývojové tendence české literatury v osmdesátých letech

Josef Svatopluk Machar: Confiteor I: Sloky polemické /237
Confiteor II: Sloky literární /238
Zimní sonety: Sonet o pokroku /238
Magdalena /239

Vesnický román a povídka

Teréza Nováková: Úlomky žuly: Drobová polévka /240
Karel Václav Rais: Výminkáři: Konec života /242

Drama v období realismu

Ladislav Stroupežnický: Naši furianti /243
Alois Mrštík – Vilém Mrštík: Maryša /245

Slovenská literatura

Pavol Országh Hviezdoslav: Hájníková žena /246